

12

A A N T E E K E N I N G E N

OVER

NEDERLANDSCHE LEPIDOPTERA,

DOOR

P. C. T. SNELLEN.

(*Vervolg*).

De ontvangst en het noteeren van verschillende mededeelingen op Nederlandsche Lepidoptera betrekking hebbende, geeft mij aanleiding, reeds nu een vervolg te leveren op mijne laatste »Aanteekeningen« (zie Tijdsch. v. Ent. XLVI p. 226—268 1904). Voorts zijn drie voor onze Fauna nieuwe soorten van Lepidoptera ontdekt, waarvan twee Macrolepidoptera en een Microlepidopteron, zoodat het getal der eerste thans 775 en der tweede 954 bedraagt, te zamen dus 1729.

De Macrolepidoptera zijn :

Luperina Furva W. V.

* Odezia Atrata L.

Het Microlepidopteron :

Gelechia Longicornis Curt.

Zij zullen op hare plaats besproken worden. Odezia is tevens een nieuw genus voor onze Fauna.

Voor enkele, door anderen gepubliceerde kleinere en meer algemeene mededeelingen verwijs ik korthedshalve, naar de verslagen der Vergaderingen onzer Vereeniging en naar de Entomologische Berichten.

I. MACROLEPIDOPTERA.

Argynnis Euphrosine L. — Snellen, I p. 29. — Tijds. 30 p. 202; 40 p. 281.

Naar aanleiding van de kwestie of deze soort eene of twee generatiën in een jaar zou hebben, merk ik op, dat de heer G. J. Klokman te Voorschoten heeft medegedeeld, zie Verslag van de wintervergadering der Ned. Ent. Vereen. 1904 p. 2, dat rupsjes, uit op van 2—5 Junij gelegde eijeren gekomen, reeds in het begin van Augustus hunnen winterslaap aanvingen. Daardoor wordt, dunkt mij, duidelijk bewezen, dat geene tweede generatie voorkomt.

Satyrus Hermione L. — Snellen, Tijds. 40 p. 230.

De heer D. ter Haar geeft, Entom. Ber. 18 p. 160 (1904), naar Rühl eene beschrijving van ei en rups.

Lycaena Alcon Fabr. — Snellen, I p. 57 — Tijds. 40 p. 284.

Zie: Mr. A. Brants: Een en ander omtrent de eerste toestanden en leefwijs van *Lycaena Alcon* F. (Tijds. 46 p. 137).

Lycaena Optilete Fabr. — Snellen, I p. 60. — Tijds. 36 p. 195.

Eene nieuwe vindplaats dezer in Nederland zeer zeldzame soort is bekend geworden. Dr. J. Th. Oudemans vertoonde op de Wintervergadering der Ned. Ent. Vereeniging, den 29 Januarij 1905 te Rotterdam gehouden, een exemplaar, den 11 Julij 1903 door den heer Kooi aan de Punt (Drenthe) gevangen, zie Verslag p. VIII.

Syrichthus Sao Hübn. — Snellen, II p. 1129.

Gelderland: Slangenborg bij Doetinchem (G. J. Klokman). Tot dusverre alleen in Limburg waargenomen.

Sesia Asiliformis v. Rottb. — Snellen, I p. 110.

Gelderland: Oosterbeek, 30 Junij (C. Ritsema Cz.). — Limburg: Houthem (P. Haverhorst).

Phragmatoecia Castaneae Hübn. — Snellen, I p. 115. — Tijds. 46 p. 205.

Een man werd op 17 Junij 1903 door den heer N. A. de Joncheere bij Dordrecht gevangen.

Zygaena Trifolii Esp. — Snellen, I p. 127 — II p. 1136.

De heer P. Haverhorst vertoonde mij een exemplaar dat in Zuid-Holland, aan den Hoek van Holland, was gevangen. Tot dusverre was deze soort alleen uit de oostelijke helft van Nederland bekend.

Nudaria Senex Hübn. — Snellen, p. 142 ; II p. 1139. — Tijds. 40 p. 289.

Zuid-Holland : Hoek van Holland, 23 Junij (P. Haverhorst).

Notodonta Tritophus Fabr. — Snellen, I p. 213. — Tijds. 46 p. 239.

Uit eene in Augustus 1903 bij Weert in Limburg gevonden rups kweekte de heer P. J. M. Schuijt den 26 April 1904 een man.

Anchocelis Lunosa Haw. — Snellen, II p. 1148. — Tijds. 46 p. 243.

Een typisch mannetje ving Pater F. J. Hendrichs in Noord-Brabant bij Oudenbosch.

Panolis Piniperda Panz. — Snellen, I p. 282.

Zie de aantekening van Dr. J. Th. Oudemans over eene aan de pop van deze soort door hem ontdekte bijzonderheid in het Verslag der Wintervergadering van de Ned Ent. Vereeniging 1904 p. XII.

Hyppa Rectilinea Esp. — Snellen, II p. 1152. — Tijds. 46 p. 243.

Weder bij Apeldoorn waargenomen in den zomer van 1904 door Dr. F. W. O. Kallenbach.

Hadena Albimacula Bkh. — Snellen, II p. 1154.

Exemplaren in Zuid-Holland bij Scheveningen door den heer Zöllner uit de rups gekweekt, bevinden zich in de collectiën van Dr. J. Th. Oudemans en van den heer P. Haverhorst.

Luperina Furva W. V., N., N. 20. — Hübn., Noct. fig. 407 ♀ p. 187 N. 35. — O. en Tr. v. 2 p. 154. — H. S.,

S. B. II p. 276 Noct. fig. 290. — Guen., Noct. I p. 197. — Tutt, Brit. Noct. I p. 113, IV p. 107.

Deze voor onze Fauna nieuwe soort, komt in mijne Analytische tabel van het genus *Luperina* (zie Vl. v. Ned. I p. 364) in de afdeeling II, A, a, bb. met *Abjecta*, waar beide soorten aldus worden gekarakteriseerd:

- c. 43—46 mm. Thorax niet zwart geteekend en de vleugelteekening niet scherp, golflijn wortelwaarts met onduidelijke pijlvlekken 2a *Abjecta*.
- c.c. 35—40. Thorax duidelijk zwart geteekend, de vleugelteekening vrij scherp, golflijn met duidelijke zwarte pijlvlekken 2b *Furva*.

Het naast verwant is *Furva* aan *Abjecta* doch zij is kleiner, slechts iets grooter dan *Remissa*, met langwerpiger vleugels dan deze. De gewone Noctuinen-teekening is zeer volledig. De vlinder komt overigens in drie vormen voor; bij den type, door Hübner afgebeeld, is de grond der voorvleugels bruin-grijs en de teekening vooral scherp. Bij eene eerste variëteit (var. *Ochracea* Tutt), is de voorvleugelgrond meer geelbruin, de teekening ook scherp en bij eene tweede, var. *Silvicola* Guen, Tutt, zijn de voorvleugels roetzwart met minder duidelijke maar toch goed herkenbare teekening. *Furva* herinnert, in den typischen vorm, nog al aan *Hadena Brassicae* waarvan zij zich echter dadelijk generiek, door de naakte oogen onderscheidt.

Julij, Augustus.

Rups volgens Guenée glanzig, vuil paarsbruin, met vrij groote glanzige zwarte stippen; de kop, het halsschild, de staartklep ook zwart. Zij wordt in den voorzomer onder aan grasplanten gevonden, vooral van *Aira Canescens*, op de wijze van *Lup. Monoglypha* en *Lateritia*, waarop zij volgens hem zeer gelijk.

Twee mannen, tot de tweede variëteit behoorende, werden door den heer R. A. Polak, op 7 Augustus 1903 bij Schoonoord in Drenthe gevangen.

Plusia Moneta Fabr. — Snellen, II p. 1162. — Tijds. 30 p. 218; 36 p. 217; 40 p. 304.

Wordt nog steeds in Nederland waargenomen. Dr. F. W. O. Kallenbach vond in den zomer van 1904 drie rupsen op *Aconitum*, bij Apeldoorn.

Herminia Cribralis Hübn. — Snellen, I p. 497; II p. 1165. — Tijds. 36 p. 220.

Zuid-Holland: Hoek van Holland (P. Haverhorst). — Limburg: Plasmolen, bij Gennep (Mr. A. Brants).

Zanclognatha Tarsicrinalis Knoch. — Snellen, Tijds. 40 p. 306; 46 p. 248.

Weder in Gelderland waargenomen door den heer J. Lindemans die eenige exemplaren bij Vorden ving.

FAM. 19. GEOMETRIDAE.

Deze familie is met een nieuw genus — *Odezia* Boisd. — verrijkt. Het is, daar ik de ontdekking in Nederland verwachtte, reeds in deel I mijner Vlinders van Nederland op p. 511 in de Analytische tabel der Geometriden-genera in noot 1 gekarakteriseerd en zeer bijzonder. *Odezia* is namelijk het eenige inlandsche Spanner-genus waarbij ader 8 der achtervleugels wel vrij uit den vleugelwortel komt maar tot aan het eind der middencel digt langs den voorrand van deze loopt. Daarbij is ader 5 der vleugels even dik als de andere aderen en ontspringt iets boven de helft der dwarsader terwijl de aderen 6 en 7 der vleugels gesteeld en punt en achterrand der vleugels afgerond zijn. Voeg hierbij het bijzondere voorkomen van den vlinder, bijna geheel zwart met ongeteekende vleugels (de tweede, in den nieuwen Catalogus van Standinger en Rebel tot *Odezia* vermelde soort (*Tibiale* Esp.), reken ik namelijk niet daartoe), dan is het zeker dat het genus *Odezia* onder de inlandsche Geometriden bijzonder kenbaar is.

De plaats van *Odezia* is tusschen de genera XLVI *Chesias* en XLVII *Lobophora*.

Macaria Alternata W. V. — Snellen, I p. 540.

Naar Treitschke gaf ik indertijd *Pinus Sylvestris* als voedsel der rups op. Sedert zijn verschillende mededeelingen over deze soort gepubliceerd. Eene der uitvoerigste is die van Dr. Adolf Rössler in de »Schuppenflügler von Wiesbaden« (Jahrbuch des Nassauisch. Vereins für Naturkunde 33, Sep. p. 136). Daar wordt als hoofdvoedsel vermeld: Wolwilg. Hij geeft ook eene nadere beschrijving der rups die variëert. Zij is slank, rond, overal even dik, met enkele zeer fijne haartjes. Kop plat. Van kleur is zij roodbruin maar ook wel groen, min of meer met roodbruin gemengd, dikwijls met witte zijde- en eene of meer donkere ruglijnen.

Anderen (zie de Aanteekening van den heer P. Haverhorst, Verslag Wintervergadering 1905 der Ned. Ent. Ver. p. III), noemen als voedsel der rups nog Gagel, Els, Sleedoorn, Eik. Waarschijnlijk is zij dus polyphaag.

Alternata is overigens sedert mijne beschrijving in verschillende provinciën gevangen, ook in Zuid-Holland, aan den Hoek van Holland (Haverhorst).

Pellonia Vibicaria L. — Snellen, I p. 550. — Tijds. 30 p. 221; 36 p. 221.

Een zeer fraai exemplaar — ditmaal een man — der schoone variëteit, afgebeeld in Sepp, 2e Serie IV pl. 36 fig. 18 ♀, is gevangen door den heer P. Haverhorst, in den Scheurpolder aan den Hoek van Holland, den 19 Junij 1904.

Ook de variëteit *Strigata* Staud., Catal. 1871 p. 154 (zie Tijds. 30 p. 221), is inlandsch en wordt dikwijls waargenomen.

Zonosoma Pendularia L. — Snellen, I p. 570.

Een exemplaar als variëteit *Griseolata* Staud., Iris X p. 23 (1897), op het midden der vleugels vrij sterk rood bestoven ving de heer Haverhorst bij Oisterwijk in Noord-Brabant.

Nyssia Zonaria W. V. — Snellen, II. p. 1172. — Tijds. 30 p. 224; 36 p. 221; 46 p. 249.

In Drenthe bij Eelde gevonden door den heer H. Kooi.

Aspilates Ochrearia Rossi. — Snellen, Tijds. 40 p. 317; 46 p. 250.

Weder zijn twee exemplaren half Mei 1904 aan den Hoek van Holland gevangen (P. Haverhorst).

Genus XLVIA ODEZIA Boisd.

De hoofdkenmerken van dit genus zijn reeds hierboven vermeld. Verder zijn de sprieten niet langer dan twee vijfden van den voorrand der voorvleugels, bij den man kort en stomp gekerfd, bij het wijfje draadvormig; de palpen niet langer dan de afgeronde kop, opgericht, wat grof behaard, met kort stomp eindlid. Thorax afgerond. De voorrand der voorvleugels is bijna regt; zij hebben eene ongedeelde aanhang- of nevencel waaruit de aderen 7, 8—10 en 11 ontspringen. In de achtervleugels zijn de aderen 3 en 4 gescheiden. Achterlijf iets langer dan de achtervleugels, bij beide seksen met stompe staartpluim. Pooten glad beschubd, de achterscheenen met vier sporen.

Eene europesche en inlandsche soort.

1 **Atrata** L., Syst. Nat. Ed. X p. 524 N. 162. — Snell., Vl. v. Ned. I p. 511 (noot).

Chaerophyllata L., Syst. Nat. Ed. XII p. 866 N. 237. — Borkh., V p. 482 N. 236. — Hübn., Geom. fig. 196 ♂. — O. en Tr., VI. 2 p. 251. — Wood, fig. 686. — Buckler, Ent. Monthl. Mag. IV p. 85.

23—25 mm.

Kop, met sprieten en palpen,lijf en vleugels zijn onder en boven roetzwart, met zeer flauwen zijdeglans; de franje is iets graauwer, om de punt der voorvleugels wit. Pooten aan de buitenzijde grijs, vooral het voorste paar.

Junij, Julij. Treitschke zegt dat de mannen overdag vliegen en de vlinder in rust met opgerigte vleugels zit.

Wat de rups aangaat, zoo beschrijft Borkhausen haar als dun, rolrond, eenkleurig groen en zegt dat zij op *Chaerophyllum Sylvestre* leeft, in Mei en einde Julij, maar Buckler ver-

meldt als voedsel *Bunium Flexuosum*. Nader onderzoek komt mij zeer gewenscht voor.

De heer D. ter Haar vermeldt de ontdekking dezer soort in Zuid-Limburg, bij Vaals, door den heer J. Jeswiet te Haarlem die den vlinder, overdag vliegende, zooals Treitschke opgeeft, op weilanden aantrof.

Cidaria Didymata L. — Snellen, I. p. 642.

Volgens de mij toegankelijke literatuur gaf ik, t. a. p. op dat de rups zeer klein overwintert maar Prout heeft tweemaal waargenomen (Zie Ent. Monthl. Mag. 38 p. 87 (1902), dat dit met het ei geschiedt. Het eerste is dus in ieder geval geen regel.

Cidaria Coarctaria W. V. — Snellen, I p. 644. — Tijds. 47 p. 63.

Men zie over de leefwijze en eerste toestanden dezer soort: Tijds. v. Ent. 47 p. 63 (1904) *Ortholitha Coarctata* F., door Mr. A. Brants.

II. MICROLEPIDOPTERA.

Acentropus Niveus Oliv. — Snellen, II p. 80. — Tijds. 32 p. 35; 40 p. 330.

De volkomen gevleugelde vorm van het wijfje is, met den man, weder gevangen door den heer P. Haverhorst, in Gelderland, bij Wageningen, den 5 Augustus 1904.

Myelois Advenella Zkn. — Snellen, II p. 142.

Friesland: Kollum, 17 Julij 1901 (D. ter Haar).

Grapholitha Furfurana Hübn. — Snellen, II p. 300. — Tijds. 37 p. 9.

Friesland: Kollum, 12 Julij (D. ter Haar).

Grapholitha Ochsenheimeriana Zell. — Snellen, II p. 375.

De heer D. ter Haar vond de rupsen op Juniperus, in Drenthe, bij Rolde en kweekte daaruit eenige vlinders waarvan

hij er mij ter benoeming zond. Bij drie dezer voorwerpen is de zwarte middenband der voorvleugels onduidelijk, in het midden afgebroken.

De heer ter Haar hoopte later uitvoeriger mededeelingen over de eerste toestanden dezer soort, die nog onbekend waren, te kunnen doen.

Genus XLIV GELECHIA Zell.

Van dit genus is eene nieuwe inlandsche soort ontdekt, namelijk :

Gelechia Longicornis Curt., Brit. Ent. IV p. 189. — Wood, fig. 1198. — Staint., Ins. Brit. Tin. p. 111; id., Man. II p. 332 — Hein., p. 220. — Zell., Stett. Ent. Zeit. 1878 p. 135. — Snellen, Vl. v. Ned. II p. 623 Aanm. 1. — Barrett., Ent. Monthl. Mag. 23 p. 109 (1886).

Zebrella, Treits., IX, 2 p. 82; X, 3 p. 197.

Histrionella Hübn. Tin. fig. 464. — Dup., VIII p. 285 pl. 297 fig. 1, 2.

15—16 mm.

Longicornis, die tot de afdeeling B, 2 van *Gelechia* behoort is t. a. pl. reeds kortelijk door mij gekarakteriseerd. Zij volgt op *Solutella*. Intusschen komt het mij thans, nu ik meer exemplaren heb leeren kennen, voor, dat men beter doet het lichtgrijs der voorvleugels als grondkleur en het donkere als teekening te beschouwen. Het eerste is namelijk vrij bestendig van tint maar het donkere, drie dwarsstrepen en eene vlek op den achterrand vormende, verschilt sterk en variëert van vrij licht bruingrijs tot donker bruin toe. De sprieten zijn langer dan bij de andere inlandsche soorten van het genus en behalen drie vierden der lengte van den voorrand der voorvleugels die smaller en spitzer zijn dan bij *Solutella*. Palpen lichtgrijs, aan de buitenzijde min of meer donker beschud. Kop en thorax lichtgrijs, de laatste donker geteekend. Voor-

vleugels aan den wortel met schuinen, den binnenrand niet bereikenden dwarsband. Dan komt een tweede volledige donkere dwarsband die regt of flauw gebogen is. Derde dwarsband sterk gebogen. Achterrand met groote halfronde vlek vóór groote grijswitte stippen tegen den donkeren franjewortel. De gewone zwarte middenpunten zijn aanwezig, maar niet zoo volledig en duidelijk als bij *Solutella*. Achtervleugels en lijf donkergrijs, ook de ongeteekende onderzijde.

Mei, Junij. Vliegt op heiden.

De rups wordt gezegd op *Erica Cinerea* te leven doch Barrett vermoedt haar op *Empetrum Nigrum*.

Werneburg is van gevoelen (Stett. Ent. Zeit. 1859 p. 68) dat de oudste naam voor deze soort zoude zijn; *Virgella*, Thunb., Diss. Ent. p. 92 (1794); id., Ed. Persoon p. 103 Tab. 4 fig. 10, wat in den nieuwen Catalogus van Staudinger en Rebel wordt aangenomen. Zeller laat zich, t. a. p., over deze kwestie niet uit. Een exemplaar dezer soort, waarmede de ontdekker zoo goed was mijne verzameling te verrijken, werd door den heer D. ter Haar den 27 Mei 1901 bij Groningen gevangen.

Recurvaria Nanella Hübn. — Snellen, II p. 670.

Uitvoerige berigten over de eerste toestanden dezer soort worden gegeven door J. T. Houghton, Ent. Monthl. Mag. 39 p. 219 (1903). Daaruit blijkt, dat de rups ook groen kan zijn met bruinen kop en halsschild en tevens dat zij soms schadelijk is voor vruchtboomen.

Poecilia Albiceps Zell. — Snellen, II p. 680.

Bij Rotterdam, den 22 Julij 1904 door mij waargenomen.

Xystophora Palustrella Dougl. — Snellen, II p. 686. — Tijds. 46 p. 263.

Barrett geeft, (Ent. Monthl. Mag. 40 p. 278 (1904) eene beschrijving van de rups dezer soort die hij te onregte voor onbeschreven hield en bovendien verkeerdelijk onder den reeds door Von Heinemann zelf ingetrokken generieken naam *Doryphora* vermeldt. Zijne beschrijving komt met die van den heer

D. ter Haar (Tijds. v. Ent. 45 p. 355 (1902)), overeen maar de rups was mineerende gevonden in den stengel van Rumex, waaruit blijkt dat *Iris Pseudo-Acorus* niet het eenige voedsel is.

Chelaria Hübnerella Don. — Snellen, II p. 695.

Friesland: Kollum, 13 Augustus 1899 (D. ter Haar).

Lampros Lunaris Haw. — Snellen, II. p. 723.

Rotterdam, 3 Julij 1904 (Snellen).

Pancalia Leuwenhoekella L. — Snellen, II p. 730. — Tijds. 37, p. 28; 40 p. 355.

Groningen, 27 Mei (D. ter Haar).

Cemiosoma Susinella H.—S. — Snellen, II p. 949.

Gelderland: Lochem, 13 Augustus 1902 (D. ter Haar).

Platyptilia Gonodactyla W. V. — Snellen, II p. 1021.

In Friesland, bij Kollum, den 30 Julij 1904 door den heer D. ter Haar gevangen.

Snellen, P. C. T. 1905. "Aanteekeningen over Nederlandsche Lepidoptera."
Tijdschrift voor entomologie 48, 22–32.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/40948>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/6824>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Smithsonian

Copyright & Reuse

Copyright Status: NOT_IN_COPYRIGHT

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.